

ONNI VON SOPANEN

Suomi, 2006

Ohjaus: Johanna Vuoksenmaa

Käsikirjoitus: Johanna Hartikainen

Näyttelijät: Kaarlo Somerto, Oona Linnasalmi, Minna Suuronen, Robin Svartström, Kari Väänänen

Kesto: 92 min.

Genre: komedia

Ikäraja: 3

Oppimateriaalin tehtävät on suunniteltu alakouluikäisille.

Oppimateriaalin teemoja: perhe- ja kaverisuhteet, perinnöllisyys, "vaihdokas", luokan yhteishenki, erilaisuus, adoptio

SYNOPSIS

Onni Sopasen elämä joutuu melkoiseen turbulenssiin, kun biologian tunnilla perehdytään perinnöllisyystieteeseen ja Onni vakuuttuu siitä, ettei voi olla omien vanhempiensa lapsi. Epävarmuus omasta alkuperästä tuntuu saavan vahvistusta joka puolelta ja kasvava huolestus aiheuttaa häiriöitä niin perhe- kuin kaverisuhteissakin.

Pisteenä iin päälle koululuokkaan tulee uusi ulkomailta adoptoitu poika, Miro, joka tuntuu olevan ylivoimainen kaikessa. Onneksi Onnin tarkkavaistoinen opettaja VP päättää laittaa luokkahengen remonttiin leirikoulun avulla ja yhteiset vastoinkäymiset kuten metsässä rämpiminen ja hävitty jalkapallo-ottelu saavat turhat vihollisuudet Onnin ja Miron välillä sammumaan.

Syksyn kuluessa monelle oudolle asialle löytyy luonnollinen selitys ja perinnöllisyystieteestäkin on konkreettistakin hyötyä, kun marsuja halutaan lisää. 11-vuotta on mahtava ikä, sitten kun täyttää 12.

"Siniset silmät, tyhmä isosisko ja isä, joka ei ymmärrä autoista mitään - voi kun Bill Gates tulis ja hakis kauan sitten kadonneen poikansa."

VIHJEITÄ ELOKUVAN KÄSITTELYYN
Tehtävät on suunniteltu 3.- 6. lk**1. Perheiden karikatyyrit**

a. Elokuvan alussa ja lopussa Onni esittää keppinukeilla pieniä esityksiä. Keskustelkaa yhdessä keitä keppinukkehahmot esittivät ja miten ne oli valmistettu. Mitä aiheita esitykset kuvasivat? Mitä tyyllilajia ne edustivat? Humoristista, karrikointua

b. Keppinukkien valmistaminen
Leikatkaa lehdistä tuttuja tai tuntemattomien henkilöiden kuvia. Kuvat liimataan kartongille ja niihin kiinnitetään tikut hahmojen liikuttelua varten.

Hahmoille voi piirtää itse vartalot ja nukkien päiden tilalla voi käyttää myös omien ystävien tai perheenjäsenten valokuvia, kuten elokuvassa on tehty.

c. Tarinan käsikirjoittaminen
Jakaantukaa 4-5 hengen ryhmiin. Miettikää yhdessä tarinoita, joita hahmojen avulla voisi esittää. Lyhyet ja ytimekkäät tarinat toimivat parhaiten. Yksi ryhmän jäsen voi toimia kirjurina, mutta kaikki saavat ehdottaa joitakin juonenkäänteitä.

Kun kirjoitatte, keksikää erikoisia ja yllättäviä tapahtumapaikkoja ja juonenkäänteitä. Keppinukkien avulla voi esittää helposti sellaista, mitä oikeasti näyttelemällä ei onnistuisi. Yhdistelkää lopuksi ideanne ja lukekaa tarina ääneen. Tehkää vielä parannusehdotukset niin, että kertomus etenee sujuvasti.

d. Esityksen toteuttaminen
Valitkaa esiintyjät. Suunnitelkaa ja rakentakaa tapahtumapaikka. Esittäkää lopuksi toisille omat keppinukkeenäytelmänne. Esitykset voi myös kuvata animaatioksi tai videokameralla.

2. Perinnöllisyys

Onni pohtii omaa alkuperäänsä. Ihmisten perintötekijät eli geenit sisältävät tekijöitä, joita hän on saanut molemmilta vanhemmiltaan. Jokainen lapsi on muodostunut sekä isältä että äidiltä saamastaan ainutlaatuisesta perintötekijäsekoituksesta.

Vallitsevat ja peittyvät perintötekijät
silmien värin suhteen:

Ruskeaa väriä ohjaava geeni on vallitseva. Siispä lapsen silmät ovat ruskeat, jos hän on saanut jommaltakummalta vanhemmaltaan ruskeaa väriä ohjaavan geenin. Sinistä väriä ohjaava geeni on peittyvä. Jos lapsella on siniset silmät, on hän saanut molemmilta vanhemmiltaan peittyvän geenin. Jos vanhemmilla on yksi sini- ja yksi ruskeasilmäisyyttä ohjaava geeni, on heidän lapsillaan mahdollisuus saada yksi neljästä siniset silmät ja kolme neljästä ruskeat silmät.

a. Silmien värin periytyminen
Kukin oppilas ottaa selville omien isovanhempiensa, vanhempiensa ja sisarustensa silmien värin. Piirtäkää paperille ylimmäksi isovanhempienne silmät, seuraavalle riville vanhempienne silmät ja alimmaksi omat ja sisarustenne silmät. Tehkää taulukko myös luokkanne oppilaiden silmien väristä. Mitä väriä on eniten, mikä on harvinaisin väri.

b. Jokainen on ainutlaatuinen
Kerätkää taulukko toisistanne ryhmittäin. Iso paperi jaetaan sarakkeisiin niin, että vasemmalle pystysuoriin sarakkeisiin kirjoitetaan oppilaiden nimiä allekkain. Yläreunaan vaakasuoriin sarakkeisiin merkitään asioita, joita toisesta halutaan tietää, esim. mieliväri, pituus, lempikirja, paras tv-ohjelma, kengän numero, yhden hiuksen pituus, etu- ja sukunimen kirjainten lukumäärä. Keksikää lisää kysymyksiä. Kerätkää taulukko täyteen haastattelemalla toisianne. Montako täysin samanlaista oppilasta on luokallanne?

c. Tuokaa kotoa kuva itsestänne vauvana, eskari-ikäisenä ja nyt. Tarkastelkaa pareittain tai pienissä ryhmissä, mitkä ulkoiset ominaisuudet teissä ovat säilyneet vauvasta näihin päiviin saakka. Mikä on muuttunut?

Verratkaa omaa kuvaanne äidin ja isän kuviin. Kumpaa vanhemmista muistutatte ulkonäön, entä luonteenpiirteiden mukaan enemmän?

3. Vaihdocas -teema

a. Muistelkaa ryhmissä ja kirjoittakaa ylös syitä, joiden vuoksi Onni piti itseään vaihdokkaana.

b. Vaihdocas-teema on kirjallisuudessa käytetty klassinen teema. Elokvassakin mainitaan pikaisesti mm. Mark Twainin romaani Prinssi ja kerjäläispoika, jossa prinssi vaihtaa roolia kerjäläispojan kanssa.

Muita esimerkkejä kirjallisuudessa mm.

- Burnett: Pikku prinsessa
- Neil Gaiman: Coraline varjojen talossa Coraline löytää kotoaan oven, joka johtaa rinnakkaismaailmaan, jossa "uudet" vanhemmat odottavat..
- Aili Somersalo: Päivikin satu, jossa Päivikki löydetään vauvana metsästä.

Mitä muita tiedätte? Tutustukaa tarinoihin.

c. Kirjoittakaa tarinoita, jossa käsittelette vaihdocas-teemaa. Entä jos olettekin itse vaihtuneet pienenä. Millainen olisi "oikea" perheenne? Voitte myös keksiä kuvitteellisen tarinan päähenkilön.

4. Sisarusuhteet

a. Millaiset olivat Onnin ja lidan väliset suhteet? Mistä sisarusten välinen eripura johtui? Miten sisarusten väliset suhteet muuttuivat elokuvan aikana?

b. Elokuvan pojat seuraavat lidan ja poikaystävän halailua ikkunasta. He ilveilevät, vääntelevät naamaansa ja yököttelevät.

Astrid Lindgren: Maailman paras Katto Kassinen –kirjassa (s. 36-40) Pikkuveli ja Kassinen tekevät isosisko Pipsalle kiusaa vaanimalla Pipsaa, kun tämä on uuden "heppunsa" Pellen kanssa olohuoneessa juttelemassa tykkäämisestä. Pikkuveli oli luvannut olla näyttäytymättä, mutta Kassinen keksii, että kun kulkee huovan alla ei se ole näyttäytymistä!

Valitkaa kirjallisuudesta joku sisaruspari, joita kuvaatte ja joiden suhteesta kerrotte.

5. Lapsuusmuistot

a. Kysykää vanhemmiltanne muistavatko he jotain hauskoja juttuja tai sattumuksia varhaisilta vuosiltanne. Löytyykö kyseisistä tapahtumista esim. valokuvia tai kotivideoita?

b. Onko teillä tallella omia lapsuusmuistokirjoja?

Miksi perheen esikoisista on useimmiten enemmän vauvakuvia kuin perheen muista lapsista?

c. Haastatelkaa vanhempianne ja isovanhempianne ja kerätkää itsestänne lapsuusmuistojen kansio tai laatikko. Onko teillä vielä tallella rakas unilelu, tutti, ensimmäiset kengät tai jokin vaate? Mitä kirjaa tai tarinaa piti lukea teille aina vain uudelleen ja uudelleen? Mikä on ensimmäinen asia tai tapahtuma, jonka muistatte?

6. Erilaisuus

a. Keskustelkaa millaisista perheistä elokuva kertoi? Millä tavoin perheet olivat erilaisia keskenään? Keitä perheisiin kuului? Miten ne eroavat teidän perheistänne?

b. Selvittäkää mitä tarkoitetaan elokuvassa esiintyneillä käsitteillä: adoptio, Prometheus-leiri tai kasvissyönti. Keskustelkaa miten ne liittyvät erilaisuuteen.

Adoption lähtökohtana on antaa koti ja vanhemmat niitä tarvitsevalle lapselle. Tarkoituksena on luoda ja vahvistaa ottovanhempien ja lapsen välille perhesuhde.

Lähde: Lastensuojelun keskusliitto

Prometheus-leirit ovat elämäkatsomuksiin sitoutumattomia aikuistumisleirejä. Elämäkatsomus muodostuu yksilön maailmankuvasta ja minäkuvasta. Se kertoo miten ihminen suhtautuu ympäröivään maailmaan ja itseensä. Maailma ei ole samanlainen kaikille. Ihminen itse päättää mitä asioita ympäristöstä havaitsee ja miten niistä ajattelee. Elämäkatsomusta säätelevät yksilön ulkopuoliset vaikuttajat, kuten ideologiat, uskonnolliset käsitykset.

Prometheus-leirien keskusteluaiheita ovat mm. päihteet, syrjintä, erilaisuus, tulevaisuus, yhteiskunta, ympäristö ja ihmissuhteet.

Lähde: Wikipedia, www.protu.fi

Kasvissyönti. 1960-luvulta lähtien teollisissa maissa on ollut kasvisruokaliikkeen toinen aalto, jonka taustalla ovat paitsi terveystieteet myös ympäristön suojeluun, eläinten oikeuksiin ja filosofisiin pohdintoihin liittyvät perustelut. Jo Antiikin ajalta tunnetaan oppineeseen eliittiin kuuluneita yksilöitä tai ryhmiä, jotka olivat kasvissyöjiä moraalisista tai filosofisista syistä, esim. Pythagoras (n. 570 - 500 eKr.) oli vegetaristi.

Lähde: www.vegaaniliitto.fi

c. Onnin luokkaan tulee uusi poika, joka vaikuttaa erilaiselta. Millä tavoin? Mitä samanlaisia asioita Onni ja Miro löytävät kuitenkin toisistaan leirikoulun aikana? Kahvin juominen, jalkapalloinno, marsut...

Pohtikaa millaista on tulla uutena oppilaana luokkaan?

d. Pohtikaa yhdessä elokuvan kuvaamia opettajia. Millä tavoin he olivat keskenään erilaisia? Esimerkiksi miten eri opettajat suhtautuivat lapsiin, entä omaan työhönsä?

7. Lemmikkieläimet

a. Marsut olivat yksi poikia yhdistävä asia. He osasivat hoitaa hyvin lemmikkejään.

Marsu saattaa elää jopa 10-vuotiaaksi. Täysikasvuinen ja terve marsu on 20–35 cm pitkä. Naaraan paino on 700–1200 g ja uroksen paino 900–1500 g. Luonteeltaan marsu on vilkas ja valpas. Kun marsua nostaa, se tuntuu jäntevältä ja tanakalta. Sen ulosteet ovat kiinteitä soikeita papanoita.

Marsuja elää laumoissa Etelä-Amerikassa. Eurooppaan ne saapuivat 1500-luvun puolivälissä kauppioiden mukana. Hollannissa kasvatettuja marsuja myytiin jo vuonna 1680 kovin kalliilla hinnalla Englantiin ja Ranskaan, eli marsu oli vain yläluokan

ulottuvilla. Ranskan, Englannin, Hollannin ja Saksan kautta marsu alkoi valloittaa maailmaa sen helppohoitoisuuden takia.

Lähde: <http://whiz.iki.fi/marsut>

Marsuharrastussivuilla <http://whiz.iki.fi/marsut> on 11-kohtainen testi marsun hankintaa suunnitteleville.

b. Onko teidän luokkalaisillanne lemmikkieläimiä? Miten niitä hoidetaan? Onko jonkun lemmikki saanut pentuja? Minkä eläimen valitsitte, jos saisitte valita?

c. Muistatteko mikä oli Onnin marsun nimi? Minkä nimisiä lemmikkieläimiä teillä on? Keskustelkaa millaisia nimiä lemmikkieläimille voi antaa.

8. Murrosikä

Murrosiässä lasten kehittymistähti on hyvin yksilöllinen. Hormonaaliset muutokset vaikuttavat kasvuun, käyttäytymiseen ja sukupuolielinten kehittymiseen. Muutokset tyttöjen vartalossa alkavat yleensä näkyä n. 10–11- ja pojilla 11–12-vuotiaana.

a. Miten elokuvassa luokan oppilaat käsittelevät murrosikää? Keskustelkaa miten luokan eri oppilaat suhtautuivat asiaan?

b. Jakaantukaa 3-4 hengen ryhmiin. Ryhmät saavat noin 10 minuuttia aikaa keskustella ja kirjoittaa kysymyksiä ja olettamuksiaan murrosiästä.

c. Keskustelkaa yhteisesti ryhmien kirjoittamista asioista. Etsikää tietoa myös kirjoista ja internetistä ja tehkää yhteiset muistiinpanot aiheesta.

9. Luokan yhteishenki

Jos luokassa on voimakas yhteishenki, niin toveruus- ja johtajuusvalinnat hajautuvat monien oppilaiden osalle, eikä syrjäytyneitä oppilaita esiinny juuri lainkaan. Oppilaat arvostavat sekä itseään että muita. Tällaisessa ilmapiirissä oppilaat tuntevat voivansa vaikuttaa luokan yhteisiin asioihin.

Opettaja voi vaikuttaa oppilaiden väliseen vuorovaikutukseen ulkoisin järjestelyin ja

pedagogisiin ratkaisuihin. Erilaiset onnistumisen kokemukset tukevat itsetuntoa. Itsetunnoltaan vahva oppilas kokee kuuluvansa johonkin ryhmään.

Oppilaiden sosiaalisten taitojen kehittämiseen kuuluu mm. muiden huomioon ottaminen, auttaminen, asettuminen toisen asemaan. Ryhmän johtamistehtäviä ei kannata aina antaa samoille, usein hyvin pärjääville oppilaille, vaan vastuun kantamista ja yhteisten töiden loppuun saattamista kannattaa kaikkien harjoitella. Luokan istumajärjestystä vaihtelemalla voi myös vaikuttaa luokan ilmapiiriin.

Ryhmätyöskentely hyvän ystävän kanssa lisää motivaatiota ja tuo myös mielihyvää. Kannattaa kuitenkin välillä vaihdella ryhmiä niin, ettei kukaan jää ulkopuoliseksi. Parhaiten sosiaalisia taitoja harjoitellaankin vaihtuvissa ryhmissä, jolloin oppilas saa kokemuksia erilaisista oppilaista ja monenlaisista työtavoista. Näin oppilaat oppivat tuntemaan toisiaan ja yhteishenki vahvistuu.

Lähde: Aho ja Laine: Minä ja muut.

a. Millainen oli luokan yhteishenki elokuvassa? Mitkä asiat heikensivät luokan yhteishenkeä?
Keskustelkaa miten opettaja pyrki tietoisesti vaikuttamaan luokan henkeen? leirikoulu, luokkalehti, pelit

Keskustelua varten:

Opettaja kertoo tarinan, johon liittyy joku ryhmän toimintaan liittyvä ongelma. Hyviä aiheita on esim. kiusaaminen tai ryhmän ulkopuolelle jääminen.

Kysymyksiä kiusaamisesta kerrotun tarinan perusteella:

Mikä ongelma luokassa oli? Ketä kiusattiin? Miksi kiusattiin, kuka kiusasi? Miksi? Miten voisit vaikuttaa tilanteeseen? Miten asian voisi ratkaista? Onko sinua kiusattu? Voiko kiusaamista olla omassa luokassa? Mitä tarkoittaa erilaisuuden hyväksyminen?

b. Pohtikaa ryhmissä millainen yhteishenki teidän luokassanne vallitsee? Mistä asioista yhteishenki rakentuu ja miten sitä voi lujittaa? Mitä hyvää omassa luokassa on?

10. Harjoituksia luokan yhteishengen parantamiseen

a. Muodostetaan ryhmiä eri perusteiden esim. silmien- tai hiusten värin perusteella, hiusten värin tai pituuden mukaan, vaatteiden värin mukaan, nimen alkukirjaimen tai syntymäkuukauden mukaan.

b. Tutustukaa toisiinne bingo-leikin avulla. Oppilaille jaetaan bingopeliruudukko, jossa on 4x4 ruutua. Ruutuihin on valmiiksi kirjoitettu erilaisia ominaisuuksia tai asioita, kuten On siniset silmät, On perheen vanhin lapsi, Omistaa lemmikkieläimen, Kiipeilee mielellään puissa, Pitää siivoamisesta...

Oppilaat kiertävät luokassa kyselemässä toisiltaan bingoruudun asioita. Jos toinen vastaa myöntävästi, niin ruutu rastitetaan. Kuka saa ensi pysty-, vaaka- tai vinorivisen neljän ruudun bingo?

c. Yhdessä tekeminen:

Parit laittavat etusormet vastakkain ja tikun sormien väliin. Taustalla soi rauhallinen musiikki. Parit liikkuvat musiikin tahdissa myötäillen toistensa liikkeitä niin, ettei tikku putoa.

Erilaiset viestijuoksukilpailut, joissa kaikkien panosta tarvitaan esim. pareittain, jossa pari toiset jalat on sidottu yhteen tai pareittain niin, että pari liikkuu käsikynkässä hyppien samalla yhdessä hyppynaru.

Jaetaan luokka neljän oppilaan ryhmiin. Jokainen kirjoittaa etunimensä paperille. Leikataan kirjaimet irti toisistaan. Ryhmät saavat viisi minuuttia aikaa keksiä kirjaimista sanoja. Joukkoon voi lisätä yhden ryhmäläisen sukunimen kirjaimet. Vertailkaa tuloksia. Mikä ryhmä keksi sanoja eniten? Mikä ryhmä keksi pisimmän sanan?

d. Kontaktileikki

Kaikki pomppivat ympäri salia ja yrittävät koskettaa toisiaan. Pomppijat ovat liimapalloja. Kun he saavat kosketettua jotakin toista pomppijaa, takertuvat he yhteen. Pomppimista täytyy jatkaa yhdessä ja yrittää saada lisää muita liimapalloja kiinni. Lopulta koko luokka on yksi suuri liimaklöntti.

e. Toteuttakaa joku elokuvan luokan yhteisistä projekteista tai keksikää omia yhteisiä projekteja, kuten leirikoulu tai retki, luokkalehti, ystävyysottelu, yhteinen paita, yökoulu tms.

Selvittäkää mitä erityisosaamista luokastanne löytyy.

11. Komedia ja huumori

a. Elokuva Onni von Söpanen on mainittu komedialliseksi lasten- ja nuortenelokuvaksi. Mitä sillä tarkoitetaan? Mitä on komedia, entä mikä on sen vastakohta?

Aristoteleen mukaan komedia pyrkii esittämään ihmiset "huonompina" kuin he ovat, päinvastoin kuin tragedia, joka pyrkii päinvastaiseen: esittelemään ihmiset parempina kuin todellisuudessa. Kärjistetysti sanottuna: Komediasa "prinssi osoittautuu sikopaimeneksi", mutta vakavassa draamassa "sikopaimen osoittautuu prinssiksi".

Elokuvan tarinan aikana syntyy jännite, joka saa katsojan tarkkaavaiseksi: Katsoja jännittää sitä, miten roolihahmon seuraavaksi käy.

Syntynyt jännite vapautuu komediassa ja vakavassa draamassa eri tavalla.

1. Komediasa roolihenkilö menettää arvokkuutensa äkillisesti: Katsoja nauraa tai hymyilee tapahtuneelle käänteelle.

2. Vakavassa draamassa roolihenkilö säilyttää arvokkuutensa eikä menetä sitä. Jännite vapautetaan toisin keinoin.

Lähde: <http://elokuvantaju.uiah.fi/oppimateriaali/elokuvakulttuuri/komedia.jsp>

b. Mitä on huumori tai huumorintaju? Millaista huumoria te ymmärrätte parhaiten? Vaikuttaako ihmisen ikä tai sukupuoli huumorintajuun?

Mitä on musta huumori? Voiko kaikille asioille nauraa? Oletteko itkeneet ja nauraneet yhtä aikaa? Mitä on huono huumori? Millaista oli elokuvan huumori?

c. Kertokaa vitsejä tai esittäkää lyhyitä sketsejä luokassa toisillenne.

12. Elokuvan kotisivut

Tutustukaa elokuvan kotisivuihin osoitteessa www.onnivonsopanen.fi Sieltä löydätte mm. tietoja tekijöistä ja näyttelijöistä, heidän harrastuksistaan, suosikkielokuvistaan sekä ajatuksia kenen lapsia he voisivat olla, jos eivät olisi omien vanhempiensa jälkeläisiä.

Oppimateriaalin ovat laatineet
luokanopettajat Annika Henriksson
ja Tuula Niiniranta.

Oppimateriaalin on tuottanut Anna-Liisa
Puura-Castrén Koulukinosta.